

## समीक्षा

### (क) कथावस्तु

- 'विरिहणी दमयन्ती' पुराणमा वर्णन गिरएको राजा नल र रानी दमयन्तीको प्रेम र विछोडसँग सम्बन्धित पौराणिक विषयवस्तुमा आधारित कथा हुनु,
- नारीसंवेदना अर्थात् नारी सङ्घर्ष र प्रेमको चित्रण गरिएको,
- कथामा रानी दमयन्ती, शुचिभद्र, राजा नललगायतका पात्रको उपस्थिति रहेको र दमयन्तीलाई प्रमुख भूमिका प्रदान गरिएको,
- नलसँग आनिन्दित र सुखी जीवन बिताएकी दमयन्तीलाई पित नलले छाडेपछि विरिक्तिएर हिँडेको प्रसङ्गबाट कथा आरम्भ भएको,
- दमयन्ती बोटबिरुवा, फूलआदिसँग निषधराज नलको खोजीमा आँसु भार्दे वनजङ्गल चहार्दे भौँतारिएकी,
- दुःखकष्टका साथ नललाई खोज्दै ठुलीआमा सुनन्दाकामा सुसारेका रूपमा बसेकी दमयन्तीले जस<u>री पिन</u> नल राजालाई फेला पार्ने उपायका बारेमा चिन्तन गर्न थालेपछि कथाको अन्त्य भएको ।

#### (ख) विचार/भाव/सन्देश/जीवनदर्शन

#### नारी जातिप्रतिको गरिमा एवम् सम्मान

- नारी सङ्घर्ष, त्याग, प्रेम र साहसका प्रतिमूर्ति भएको विचार प्रस्तुत गरिएको,
- जस्तोसुकै कठिन अवस्थामा पिन नारीहरू आफ्नो दृढ सङ्कल्प पूरा गर्न धैर्य नगुमाई सङ्घर्ष गर्न तयार हुने विचार व्यक्त गरिएको,
- नारी अस्तित्व, अस्मिता एवम् सितत्वप्रतिको सचेतना प्रस्तुत गरिएको,
- नारी अस्तित्व, अस्मिता एवम् स्वाभिमानका पक्षमा आवाज उठाइएको।

## पितृसत्ता एवम् सङ्कीर्ण पुरुष मानसिकताप्रतिको आलोचना

- नारीहरूले पुरुषप्रति सम्मान भाव राख्दाराख्दै पिन उनीहरूमाथि गिद्धेदृष्टि लगाउने तथा उनीहरूको अस्मिता लुट्ने जस्ता खराब पुरुषहरूका कुकृत्यप्रति आलोचना गरिएको,
- पितृसत्ताका कारण पौराणिक कालदेखि नै नारीहरूमाथि विभेद रहेकाले विभेदको अन्त्य गरी समाजमा नारीलाई सम्मानित जीवनयापनको अवस्था सिर्जना गर्नुपर्ने सन्देश प्रस्तुत भएको ।

## जीवनको मूल्यबोध एवम् मानवतावादी दर्शनको अभिव्यक्ति

- मानिसको परिचय शरीरले नभएर मन वा हृदयले दिने सौन्दर्यवादी दर्शन अभिव्यक्त गरिएको ।
- जीवनको मूल्यबोध गर्न सक्नुपर्ने ।

# पात्र तथा चरित्रचित्रण

## दमयन्तीको चरित्रचित्रण

• प्रमुख पात्र

# परिवेश

स्थानिक:

कालिक:

पारिस्थितिक:

धन्यवाद!

# समाप्त